

Archeologienota

Kortrijk-Noord: Graaf De Smet De
Naeyerlaan, Koninginnelaan, Herderstraat,
Weverstraat en Molenstraat-West
Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies.....	2
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen	2
2.3	Impactbepaling	3
2.4	Bepalingen van de maatregelen	4
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	4
2.4.2	Volledigheid van het (voor)onderzoek	5

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Kortrijk-Noord, Herdersstraat, Graaf De Smet De Naeyerlaan
Ligging	Kortrijksestraat, Molenstraat, Weverstraat, Koninginnelaan, Herdersstraat, Graaf De Smet De Naeyerlaan, gemeente Kortrijk, provincie West-Vlaanderen
Kadaster	Gemeente Kortrijk, Afdeling, Sectie A, Percelen 89C10, 97R3 en openbaar domein Gemeente Kortrijk, Afdeling, Sectie C, Percelen 543P4, 550D2, 576D, 577C, 579L, 613C4, 678C, 678D, 680F en openbaar domein Gemeente Kortrijk, Afdeling, Sectie F, 59N en openbaar domein
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2022-0246
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (Projectcode: 2022I72)
Bewaarplaats archief	BAAC Vlaanderen

Actoren

Auteur	Caroline Dockx
Betrokken actoren	Niet van toepassing
Betrokken derden	Niet van toepassing

Plangebied

Oppervlakte plangebied	23.603 m ²
Kartering gewestplan	0100 – woongebied 0200 – gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen 0500 – parkgebieden

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het plangebied bevindt zich ter hoogte van de Kortrijksestraat, Molenstraat, Weverstraat, Koninginnelaan, Herdersstraat en Graaf De Smet De Naeyerlaan in de gemeente Kortrijk, provincie West-Vlaanderen, gedeeltelijk net ter hoogte van, maar grotendeels buiten de historische stadskern van Kortrijk. Het plangebied kan opgedeeld worden in twee verschillende deelgebieden. Het noordelijke deelgebied is momenteel zo goed als volledig bebouwd en verhard. Ter hoogte van de wegen liggen nutsleidingen en riolering waardoor aangenomen kan worden dat het bodemarchief hier reeds verstoord is. Een kleiner gedeelte van het plangebied bestaat uit aangelegde groenzone (in functie van de bovenliggende verkaveling) en een stukje akkerland. Het zuidelijke deelgebied bevindt zich gedeeltelijk ter hoogte van de historische stadsverdediging rondom de stadskern van Kortrijk. Het zuidelijke gedeelte van dit deelgebied bevindt zich ter hoogte van het Astridpark. Het overige gedeelte is eveneens zo goed als volledig bebouwd en verhard. Ook hier liggen nutsleidingen en riolering ter hoogte van de wegenissen waardoor ook hier het bodemarchief waarschijnlijk reeds verstoord is.

Het onderzoeksgebied bevindt zich ter hoogte van de vlakte van de Leie in het Leie-Schelde-interfluvium wat deel uitmaakt van de uitlopers van de Vlaamse Vallei. De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen + 9 en + 25 m TAW. De historische stadskern van Kortrijk bevindt zich in de vallei van de Leie. Het plangebied daarentegen bevindt zich op de helling van een dekzandrug die ten noorden van de stadskern gelegen is. Hierdoor bevindt het plangebied zich op een hoogte tussen + 16 en +18 m TAW. Qua bodemtype wordt het plangebied grotendeels ter hoogte van een bebouwde zone (OB-bodem) gekarteerd. Enkele kleinere delen van het plangebied worden als een matig droge, lemige zandgrond met verbrokkelde textuur B-horizont gekarteerd (Pcc-bodem).

Op de historische kaarten ligt het noordelijke deelgebied buiten de historische stadskern van Kortrijk. Dit deel van het plangebied is lange tijd in gebruik geweest als akkerland en er zijn ook aanwijzingen dat er bebouwing binnen dit gedeelte van het plangebied voorkwam. Het zuidelijke deelgebied bevindt zich deels ter hoogte van de stadsverdediging rondom de stadskern. Het overige gedeelte is eveneens lange tijd in gebruik geweest als akkerland. Gedurende de 19de en 20ste eeuw is de bebouwing zowel binnen als rondom het plangebied heel sterk toegenomen. De stadsverdediging is verdwenen en heeft plaatsgemaakt voor lintbebouwing langsheen de bestaande straten.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of er archeologische waarden in het plangebied aanwezig zijn. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen.

Voor de oudste perioden (steentijden) is er niets voorhanden wat betreft historische of archeologische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. Het plangebied bevindt zich op de helling van een dekzandrug met natuurlijke waterlopen in de buurt wat een gunstige locatie is voor de aanwezigheid van steentijd. Echter, vanwege de aanwezige bebouwing en verharding en de gekende verstoringen binnen het plangebied wordt verwacht dat dergelijke resten verstoord of zelfs verdwenen zijn waardoor de kans op het aantreffen van archeologische waarden uit de steentijden erg laag geacht wordt. Bovendien werd tijdens een landschappelijk bureauonderzoek op korte afstand ten noordoosten van het plangebied, onmiddellijk nabij deelgebied 1, vastgesteld dat de bodem onvoldoende bewaard was voor het aantreffen van steentijdstrengen.

Voor de daaropvolgende perioden (metaaltijden-Romeinse periode) is er eveneens niets voorhanden wat betreft historische of archeologische bronnen die relevant zijn voor het plangebied op één locatie na waar brandrestengraven uit de Romeinse periode werden aangetroffen. Het plangebied bevindt zich op de helling van een dekzandrug met natuurlijke waterlopen in de buurt wat een gunstige locatie is voor bewoning. Strikt gezien zouden deze resten binnen en nabij het plangebied bijgevolg aanwezig kunnen zijn. Archeologische waarden uit de middeleeuwen komen wel veelvuldig voor in de nabije omgeving van het plangebied en dan voornamelijk ter hoogte van de historische stadskern van Kortrijk. Op verschillende locaties zijn antropogene sporen en bouwkundige erfgoedrelicten zoals molens uit de middeleeuwen aangetroffen tijdens archeologisch (voor)onderzoek. Bijgevolg zouden ook dergelijke sporen binnen het plangebied verwacht kunnen worden. Er kan een algemene verwachting op rurale sporensites en sporen van landbewerking opgesteld worden voor de zones van het plangebied buiten de historische stadskern. Een klein deel van het plangebied (uiterst zuidelijk) bevindt zich ter hoogte van de oude stadsomwalling. Sporen van oudere perioden dan deze omwalling worden hierdoor niet meer verwacht aanwezig te zijn.

Op basis van de resultaten van een landschappelijk bodemonderzoek op korte afstand ten noordoosten van het plangebied kon echter al vastgesteld worden dat de moederbodem zich binnen het noordelijk deelgebied van het plangebied op een diepte tussen 35 cm en 50 cm -mv bevindt. Door de aanwezige bebouwing en verharding en de gekende verstoringen binnen het plangebied wordt verwacht dat in dit deel van het plangebied, zeker de top van de moederbodem verstoord is door de aanleg van de huidige structuren waardoor archeologische resten uit metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen naar verwachting reeds verstoord of zelfs verdwenen zijn. Hierdoor wordt de kans op het aantreffen van archeologische waarden uit deze periodes bij de uitvoering van de geplande werken eerder laag geacht.

Op basis van cartografische bronnen uit de nieuwe tijd kan vastgesteld worden dat het plangebied zowel buiten de historische stadskern als ter hoogte van de stadsverdediging van Kortrijk gelegen was. Het grootste gedeelte van het plangebied (buiten de stadsverdediging) was steeds in gebruik als akkerland, maar op basis van de cartografische bronnen kan vastgesteld worden dat er erg lokaal wel bebouwing binnen het noordelijke deelgebied van het plangebied voorkwam. De kans op aanwezigheid van oude resten van bebouwing binnen het noordelijk deel van het plangebied wordt middelhoog geacht. Verder geldt hier enkel een verwachting naar sporen van landbewerking, conform het landgebruik, zoals zichtbaar op de historische kaarten. In het zuidelijke deelgebied kunnen nog restanten van de stadsverdediging voorkomen. Deze werden vrij recent afgebroken bij de uitbreiding en heraanleg van de stad, maar kunnen op grotere diepte nog aanwezig zijn.

2.3 Impactbepaling

Na afloop van het bureauonderzoek, zoals uitgewerkt in het Verslag van Resultaten, kon bepaald worden dat de impact van de geplande werken op eventueel archeologisch erfgoed al te beperkt of zelfs onbestaand kan geacht worden.

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Het potentieel op kennisvermeerdering wordt bepaald door de impact van de geplande werken af te wegen tegenover de archeologische verwachting. Hierbij worden de gekende verstoringen in beschouwing genomen.

Deelgebied 1

- Gekende verstoringen:
 - Binnen het plangebied bevinden zich bestaande verhardingen, riolering, nutsleidingen en aangelegde groenzone. Het volledige terrein werd dan ook recent aangelegd. Omwille van de aanwezigheid van de bestaande structuren en leidingen kan aangenomen worden dat het bodemarchief binnen dit deelgebied reeds grotendeels of volledig verstoord is.
 - Op basis van een landschappelijk bodemonderzoek in de nabije omgeving van deelgebied 1 kon vastgesteld worden dat de moederbodem zich op een diepte tussen 35 cm en 50 cm -mv bevindt. De moederbodem zal in dit deel van het plangebied bijgevolg minstens afgetopt/geroerd of grondig verstoord zijn bij de uitvoering van de voorgaande werken voor de aanleg van de bestaande riolering, wegenis en groenzone.
 - Op basis van de orthofoto uit 2008-2011 kan opgemerkt worden dat de akkerlanden ten noorden van de Molenstraat onderhevig zijn geweest aan grootschalige werken om wegenis aan te leggen en woningen op te trekken. Bijgevolg wordt aangenomen dat deelgebied 1 van het plangebied hierbij opnieuw aangelegd werd, met verstoring van het bodemarchief als gevolg.
- Geplande werken:
 - Binnen deelgebied 1 zullen de bestaande wegenis en riolering volledig opgebroken worden. De riolering wordt vervangen door een nieuw rioleringsstelsel en de wegenis wordt nadien volledig heraangelegd met groenzones, grachten, verhardingen en dergelijke meer. Deze geplande werken hebben samen een oppervlakte van ca. 14.085 m².
 - De geplande werken vinden grotendeels plaats binnen het bestaande gabarit waardoor deze voornamelijk uitgevoerd zullen worden in reeds bestaande verstoringen of minstens in een zone waarbinnen geen archeologisch potentieel meer aanwezig is.
- Archeologische verwachting: Zoals beschreven in hoofdstuk 2.3.2 van het verslag van resultaten, geldt een algemene archeologische verwachting voor het plangebied, waarbij waarden vanaf de metaaltijden aanwezig zouden kunnen zijn (geweest) binnen de contouren van het plangebied. Net buiten de stadsomwalling worden voornamelijk sporen van landbewerking verwacht. Hier wordt een lagere waarde aan toegeschreven. Indien dergelijke sporen uit de metaaltijden of Romeinse periode alsnog aanwezig zouden zijn, leveren de geplande werken onvoldoende mogelijkheid om deze voldoende te onderzoeken. De oppervlakte waar deze archeologische waarden potentieel geroerd zouden kunnen worden, is te klein. Relevante kennisvermeerdering voor deze perioden is bijgevolg erg beperkt en de verwachting wordt sterk verlaagd door bovengenoemde verstoring die reeds heeft plaatsgevonden.

Deelgebied 2

- Gekende verstoringen:
 - o Binnen het plangebied bevinden zich bestaande verhardingen, riolering, nutsleidingen en aangelegde groenzone. Het volledige terrein werd dan ook recent aangelegd. Omwille van de aanwezigheid van de bestaande structuren en leidingen kan aangenomen worden dat het bodemarchief binnen dit deelgebied reeds grotendeels of volledig verstoord is.
- Geplande werken:
 - o Binnen deelgebied 2 zullen de bestaande wegenis en riolering volledig opgebroken worden. De riolering wordt vervangen door een nieuw rioleringsstelsel en de wegenis wordt nadien volledig heraangelegd met groenzones, verhardingen en dergelijke meer. Deze geplande werken hebben samen een oppervlakte van ca. 9.613 m².
 - o De geplande werken vinden grotendeels plaats binnen het bestaande gabarit waardoor deze voornamelijk uitgevoerd zullen worden in reeds bestaande verstoringen of minstens in een zone waarbinnen geen archeologisch potentieel meer aanwezig is.
- Archeologische verwachting: Zoals beschreven in hoofdstuk 2.3.2 van het verslag van resultaten, geldt een algemene archeologische verwachting voor het plangebied, waarbij waarden vanaf de metaaltijden aanwezig zouden kunnen zijn (geweest) binnen de contouren van het plangebied. De verwachting echter wordt sterk verlaagd door bovengenoemde verstoring die reeds heeft plaatsgevonden. Specifiek de groenzone in het zuidelijke gedeelte van het plangebied bevond zich ter hoogte van de vroegere stadsverdediging rondom rond de historische stadskern van Kortrijk. Restanten hiervan worden op deze locatie nog verwacht binnen de contouren van het plangebied. Aangezien deze verdediging echter gesloopt werd en deze zone omgevormd is tot een groenzone, wordt ook hier verwacht dat het bodemarchief binnen de omvang (diepte) van de geplande werken reeds geroerd zal zijn. Wanneer deze verdedigingswerken in de vorm van een wal en/of gracht aanwezig zijn ter hoogte van het plangebied is een doorsnede op deze structuren tot grote diepte noodzakelijk om de resten in hun context te kunnen bestuderen. Echter, de diepgang en de omvang van de geplande werken biedt onvoldoende mogelijkheden voor het behalen van relevante kenniswinst.

Het potentieel op kennisvermeerdering bij uitvoering van de geplande werken wordt bijgevolg laag ingeschat. Enerzijds is het grootste gedeelte van het plangebied reeds verstoord door de aanwezige structuren. De geplande werken worden veelal uitgevoerd binnen het gabarit van de bestaande verstoring of zijn al te beperkt in oppervlakte en/of diepte om studie van de te verwachten waarden mogelijk te maken.

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Op basis van het uitgevoerde archeologisch vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon echter voldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek¹ is verder vooronderzoek niet aangewezen.

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020 fig.3